

Az aranykalitka kastélykertje

A későbbi XIV. Lajos, a Napkirály még csak tízéves kislány volt, amikor a polgárháború miatt menekülnie kellett Párizsból. Érthető, hogy aztán szívesebben időzött a főváros környéki kastélyokban. Elhatározta, hogy a nagy ókori uralkodókhöz hasonlóan új székhelyet épít magának. A fővárostól tíz kilométerre fekvő Versailles-ra (ejtsd: verszáj) esett a választása, ahol apja, XIII. Lajos korábban reneszánsz stílusú kastélyt emeltetett. A munkálatokat a ma szemet gyönyörködtető park kialakításával kezdték.

A kertépítés ókori példáit az életörömet kereső reneszánsz ember újította meg. Leginkább a firenzeiek tették ismertté és népszerűvé az ókori római leírások szerint kialakított kerteket. Az 1500-as években ezt a stílust a mintás kiültetés váltotta fel. A díszkertek arculatát geometriai formák, körök, négyzetek, sokszögek uralták. A legszebb mértani kerteket André Le Nôtre (ejtsd: andré lö notr) alkotta a 17. században, megteremtve a barokk kert vagy franciakert típusát. A francia építész, kertművész fontosabbnak tartotta a díszkertet az épületeknél. A versailles-i kastélypark élete főműve, 1700-ban bekövetkezett haláláig dolgozott rajta. Kifinomult érzéke volt az arányokhoz, ragaszkodott a nagy kiterjedésű, napsütötte terekhez, amelyek rendezettségükkel, átgondoltságukkal az uralkodó hatalmát is jelképezték. Az első parkrészek elkészültét 1664 májusában többnapos, színpompás parádéval ünnepelték. A rendezvény - amelynek megszervezésében nagy szerepet játszott a népszerű drámaíró, Molière (ejtsd: molier) -, a parképítés folytatását és a kastélyépítés kezdetét is jelezte. A kertavatón az uralkodó kegyét lesve ott nyüzsögtek a főurak, nemesek, akik a királyság fővárosának nyilvánított Versailles állandó lakói lettek. A Napkirály célja az volt, hogy a felső társadalmi körök tagjai folyamatosan szem előtt legyenek, és ne tudjanak összeesküvést szervezni az uralkodó ellen. Saint-Simon (ejtsd: szenszimon) herceg aranykalitkának nevezte a királyi udvart, mert a kegyeket keresők önként vállalták a

rabságot, engedelmesen követték a szigorú etikettet. A Napkirály fényében sütkérezhettek, és persze busás kegydíjakban részesültek.

Miközben a kastély újabb és újabb szárnyai épültek, a palotakert is tovább bővült. A geometriai pontossággal kialakított parkrészek, ligetek mellett elkészültek a medencék és a szökőkutak. Ezek táplálásához mérnöki találékonysággal olyan vízműveket alkottak, amelyek óránként hatezer köbméter vizet forgattak meg.

A kastélypark tengelyében húzódó nagy csatorna is a király korlátlan hatalmát sugallta, ahogyan a görög-római mitológiából megidézett Apollón-kultusz is. Ennek szép példája az Apollón medencében elhelyezett napszekér szoborcsoport és Téthüsz tengeristennő barlangja, ahol Apollón megpihent, miután szekérével megvilágította az eget. A parkban pompázik Apollón anyjának, Létónak a medencéje, amelynek szobrai azt a mitológiai jelenetet ábrázolják, amikor az istennőtől és gyermekeitől ivóvizet megtagadó parasztokat Jupiter haragjában békákká, gyíkokká változtatta.

Versailles fénye messzire ragyogott, és hasonló pompával berendezett paloták, kertek építésére ösztönözte az uralkodókat, hercegeket. A schönbrunni kastély kertjét Le Nôtre egyik tanítványa kezdte tervezni. Potsdamban a porosz királyi kastély és park alapjait II. Nagy Frigyes tette le, a pompakedvelő Esterházy Miklós elképzelései szerint a 18. század derekán megépült a fertődi kastély franciaparkja is.

RESZLER GÁBOR